2026-11-17

Utrikesdepartementet
Till: ud.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ud.rs.svar@regeringskansliet.se, ud.nis@gov.se

Remissvar gällande promemorian: *En översyn av brotten olovlig befattning med minor och olovlig befattning med klusterammunition* (dnr UD2026/13781)

Sammanfattning

Human Rights Watch konstaterar att promemorian *En översyn av brotten olovlig befattning med minor och olovlig befattning med klusterammunition* (promemorian) väcker befogade frågor om Sveriges nationella intressen i dagens geopolitiska säkerhetssituation. Promemorians föreslag riskerar emellertid att undergräva grundläggande förpliktelser enligt Ottawakonventionen och Klusterkonventionen, två konventioner som har räddat otaliga liv världen över.[1]

Human Rights Watch motsätter sig promemorians förslag om alltför långtgående undantag från konventionernas förbud mot verksamhet relaterad till truppminor och klusterammunition inom ramen för internationellt militärt samarbete. Sådana lagändringar kan få allvarliga humanitära konsekvenser och är inte nödvändiga för att uppnå de syften som Sverige eftersträvar. Det finns alternativa och mindre problematiska lösningar, vilka Human Rights Watch redovisar i slutet av detta yttrande. Sverige kan säkerställa förutsebarhet i det straffrättsliga ansvaret för sin militära personal och delta vid gemensamma militära insatser samtidigt som landet upprätthåller sitt långvariga engagemang för humanitär nedrustning.

Den humanitära kontexten

Sverige har varit statspart till konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring (Ottawakonventionen) sedan 1999 och till konventionen om klusterammunition (Klusterkonventionen) sedan 2012, och antog nationella straffbestämmelser för att genomföra konventionernas förbud i samband med anslutningen. Mot bakgrund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 och vissa av Sveriges allierades frånträde från dessa konventioner har promemorian föreslagit vissa

[1] "En översyn av brotten olovlig befattning med minor och olovlig befattning med klusterammunition", Utrikesdepartementet, dnr UD2026/13781, 2026 ("En översyn av brotten").

lagändringar av betydelse för internationellt militärt samarbete.[2] Promemorian gör gällande att sådana ändringar skulle förtydliga svensk lag, förbättra förutsebarheten i det straffrättsliga ansvaret för militär personal i internationella militära operationer och underlätta deltagande i sådana operationer.[3]

Human Rights Watch har förståelse för Sveriges nationella intressen och inser värdet av rättslig tydlighet, men att upprätthålla normerna i Ottawakonventionen och Klusterkonventionen är ett humanitärt imperativ. Stater antog dessa konventioner för att förebygga och lindra det mänskliga lidande som orsakas av truppminor och klusterammunition, vapen som kan skada både civila och soldater. Det är särskilt viktigt att skydda den internationella humanitära rätten under väpnade konflikter. Som Internationella Röda Kors-kommitténs ordförande uttryckte det 2024: ”Internationell humanitär rätt är inte skapad för fredstidens hoppfulla dagar. Den är skapad för mänsklighetens mörkaste stunder, när väpnade konflikter rasar och människor befinner sig i allvarlig fara.”[4]

De centrala delarna av promemorians förslag riskerar att försvaga konventionernas allmänna åtaganden och strider mot Ottawakonventionens och Klusterkonventionens ändamål och syfte. Även om vissa föreslagna ändringar är oproblematiska undergräver de mest grundläggande förändringarna centrala förbud i båda konventionerna och går längre än vad som krävs för att uppnå Sveriges mål.

Human Rights Watchs omfattande och mångsidiga expertis gör organisationen väl lämpad att yttra sig om promemorian. Under mer än 25 år har Human Rights Watch dokumenterat användningen av truppminor och klusterammunition samt de omedelbara och långsiktiga följder dessa vapen får för civila. Organisationen deltog också aktivt i förhandlingarna om Ottawakonventionen och Klusterkonventionen och har sedan konventionerna antogs, bidragit till deras genomförande och tolkning genom granskning och rättslig analys. Human Rights Watch har varit en av redaktörerna för de årliga rapporterna *Landmine Monitor* och *Cluster Munition Monitor* ända sedan de första utgåvorna.[5] Vidare har organisationen publicerat fördjupade rapporter som granskar interoperabilitet enligt Klusterkonventionen och identifierat de centrala komponenter som bör ingå i nationell lagstiftning för att effektivt genomföra konventionerna.[6]

---

[2] Ibid., s. 15.
[3] Ibid., s. 71.
[4] *”*In times of insecurity and conflict, states must work together to uphold and strengthen international humanitarian law*”*, pressmeddelande från International Committee of the Red Cross, 18 juli 2024 (hämtad 4 november 2026) (citat översatt av Human Rights Watch).
[5] Landmine and Cluster Munition Monitor, https://the-monitor.org/ (hämtad 12 november 2026).
[6] Human Rights Watch och Harvard Law School International Human Rights Clinic (IHRC), “Staying True to the Ban on Cluster Munitions: Understanding the Prohibition on Assistance in the Convention on Cluster Munitions”, juni 2009, https://www.hrw.org/news/2009/06/23/staying-true-ban-cluster-munitions#; Human Rights Watch och IHRC, *Staying Strong: Key Components and Positive Precedent for Convention on Cluster Munitions Legislation*,

Dessa lagstiftningskomponenter har hänvisats till av Klusterkonventionens samordnare för nationella genomförandeåtgärder samt genomförandestödsenhet (Implementation Support Unit) och Cluster Munition Coalition som användbara modeller för stater som utvecklar ny lagstiftning.[7]

Förbuden mot användning, lagring och överföring (föreslagna 22 kap. 6 b och 6 d §§, tredje och fjärde styckena brottsbalken)

Promemorian föreslår betydande undantag från förbuden mot truppminor och klusterammunition inom ramen för internationellt militärt samarbete. Den nuvarande lydelsen i 22 kap. 6 b § brottsbalken undantar endast sådan befattning med minor som är tillåten enligt Ottawakonventionen. Den föreslagna ändringen går längre än vad konventionen medger och anger att:

> Det utgör inte brott att inom ramen för internationellt militärt samarbete använda, lagra eller överlåta truppminor under förutsättning att befattningen inte utgör utläggning av truppminor ... I fråga om medverkan till sådan utläggning av truppminor ... ska endast den som har medverkat i betydande mån dömas till ansvar.[8]

Human Rights Watch motsätter sig denna ändring eftersom den tillåter verksamhet som är förbjuden enligt Ottawakonventionen. Konventionen ålägger konventionsstater att ”aldrig under några omständigheter” använda, lagra eller överföra truppminor, liksom andra relaterade handlingar.[9] Promemorians förslag till ny lydelse av 6 b § anger däremot uttryckligen att användning, lagring och överlåtelse inte ska vara straffbara under vissa omständigheter, nämligen inom ramen för internationellt militärt samarbete, förutsatt att befattningen inte utgör utläggning av minor. En person skulle även kunna delta i utläggning av truppminor utan straffansvar, så länge deltagandet inte anses utgöra medverkan ”i betydande mån”.

Human Rights Watch motsätter sig även de föreslagna ändringarna avseende klusterammunition eftersom de i allt väsentligt väcker samma invändningar. Den föreslagna 22 kap. 6 d § brottsbalken, som skulle ersätta den nuvarande fristående lagen (2012:179) om straff för olovlig befattning med klusterammunition, är i stort sett identisk med 6 b § och skulle skapa

---

september 2014, https://www.hrw.org/report/2014/09/03/staying-strong/key-components-and-positive-precedent-convention-cluster-munitions.

[7] Se exempelvis Convention on Cluster Munitions, *“Tools for National Implementation Measures”* (hämtad 5 november 2026).

[8] “En översyn av brotten”, s. 11–12 (föreslaget 22 kap. 6 b § tredje och fjärde styckena).

[9] Konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring (Ottawakonventionen), antagen den 18 september 1997, i kraft den 1 mars 1999, artikel 1.1.

motsvarande undantag för användning, lagring och överlåtelse av klusterammunition inom ramen för internationellt militärt samarbete.[10] Eftersom förbuden i Klusterkonventionen motsvarar dem i Ottawakonventionen är undantagen lika problematiska i förhållande till de allmänna förpliktelserna i artikel 1. Klusterkonventionen skiljer sig visserligen från Ottawakonventionen genom artikel 21 om förbindelser med stater som inte är parter till konventionen, men denna bestämmelse ändrar inte i grunden kritiken mot den föreslagna 6 d §.

Artikel 21 är nära kopplad till artikel 1 och bör förstås som ett förtydligande, inte en inskränkning, av Klusterkonventionens förpliktelser. Artikel 21.3 föreskriver att:

> Utan hinder av bestämmelserna i artikel 1 i denna konvention och i enlighet med folkrätten får statsparter, deras militära personal och medborgare bedriva militärt samarbete och delta i insatser med stater som inte är parter till denna konvention och som kan tänkas ägna sig åt verksamhet som är förbjuden för en statspart.

Vissa stater har hävdat att formuleringen ”utan hinder av” i artikel 21.3 skapar ett undantag från artikel 1, särskilt från förbudet mot medhjälp. Den dominerande uppfattningen, och Human Rights Watch uppfattning, är dock att artikel 21.3 främst syftar till att undanröja tvivel om att blott deltagande i gemensamma militära operationer är tillåtet.[11] Denna tolkning är förenlig med konventionens ändamål och syfte, som är att ”en gång för alla göra slut på det lidande och de förluster som orsakas av klusterammunition”.[12]

Dessutom bör artikel 21.3 läsas i ljuset av artikel 21 som helhet, inklusive punkterna 1 och 2, vilka ålägger statsparterna att främja konventionens normer och göra sitt yttersta för att förmå stater som inte är parter till konventionen att inte använda klusterammunition. Det vore motsägelsefullt om samma artikel samtidigt skulle kräva att en stat avråder från användning och tillåta staten att bistå sådan användning under vissa omständigheter.[13] En tolkning av artikel 21.3 som ett undantag skulle försvaga konventionens normativa ramverk.

I slutändan förändrar olika uppfattningar om artikel 21 inte den grundläggande analysen av de föreslagna lagändringarna. Den föreslagna 22 kap. 6 d § tillåter användning, lagring och överlåtelse av klusterammunition inom ramen för internationellt militärt samarbete, samtidigt som artikel 1 i Klusterkonventionen förbjuder dessa handlingar under alla omständigheter. Även

---

[10] De enda skillnaderna mellan den föreslagna 22 kap. 6 d § om klusterammunition och 6 b § om minor är vapnens benämningar, konventionens namn samt hänvisningen till avfyrning av klusterammunition i stället för utläggning av minor. Huvuddelen av förslaget till brottsbalksbestämmelse motsvarar den nuvarande lagen om klusterammunition, varför förändringen av lagteknisk form i sig inte ger upphov till några betydande betänkligheter.
[11] Human Rights Watch och IHRC, *”Staying True to the Ban on Cluster Munitions”*; Cluster Munition Coalition, *Cluster Munition Monitor 2026*, september 2026, s. 48–49.
[12] Konventionen om klusterammunition (Klusterkonventionen), antagen den 30 maj 2008, i kraft den 1 augusti 2010, ingressen, punkt 2.
[13] Human Rights Watch och IHRC, “Staying True to the Ban on Cluster Munitions”.

om artikel 21.3 skulle tolkas som ett undantag från delar av artikel 1, förbjuder artikel 21.4 uttryckligen en statspart att själv använda, lagra eller överföra klusterammunition inom ramen för gemensamma militära operationer med en stat som inte är part till konventionen.

Förbudet mot att hjälpa, uppmuntra eller förmå (analys av 22 kap. 6 b och 6 d §§ brottsbalken)

Promemorian identifierar undantag från båda konventionernas förbud mot att hjälpa, uppmuntra eller förmå någon att ägna sig åt förbjuden verksamhet, vilket ytterligare riskerar att försvaga konventionernas normer. Den anger flera exempel på verksamhet som enligt promemorian ”inte bör kunna leda till straffansvar”.[14] Dessa omfattar bland annat:

- Transport av en annan stats truppminor eller klusterammunition.
- Bevakning av eller vistelse på en bas där truppminor eller klusterammunition lagras.
- Lagring av truppminor eller klusterammunition tillsammans med andra stater på en gemensam bas.
- Befäl över ett utländskt militärt förband som är utrustat med och i slutändan använder truppminor eller klusterammunition, om den svenska befälhavaren inte har exklusiv kontroll över valet av ammunition.
- Planering av militära operationer tillsammans med stater som inte är parter till konventionerna, så länge svensk personal inte uppmuntrar till eller aktivt bidrar till användningen av truppminor eller klusterammunition.
- Skydd av ett utländskt förband som har beordrats att lägga ut truppminor eller avfyra klusterammunition.
- Indirekt nyttjande av truppminor som lagts ut eller klusterammunition som använts av andra.

Promemorian ger dessutom en snäv tolkning av begreppet ”medverkat i betydande mån” som används för att klargöra vad som är otillåtet enligt fjärde stycket i 6 b och 6 d §§. Som exempel anges att svenska soldater lagligen skulle kunna delta i att ”transportera eller bevaka förband som innehar och sedan lägger ut truppminor”.[15]

Promemorian gör vidare gällande att transit, det vill säga transport av truppminor eller klusterammunition genom svenskt territorium, är tillåtet eftersom transit inte utgör en form av överföring. Promemorian behandlar däremot inte det mer övertygande argumentet att transit kan utgöra medhjälp till en förbjuden verksamhet, inklusive överföring eller användning.[16]

---

[14] “En översyn av brotten”, s. 54–55.
[15] Ibid., s. 54–55, 58–59, 76–77 och 79.
[16] Ibid., s. 56; Human Rights Watch, “Promoting the Prohibitions: The Need for Strong Interpretations of the Convention on Cluster Munitions,” 6 november 2010, https://www.hrw.org/news/2010/11/06/promoting-prohibitions.

Human Rights Watch motsätter sig att så många former av medhjälp tillåts, eftersom ett så tillåtande synsätt avviker från hur de flesta stater tolkar förbudet mot medhjälp enligt Ottawakonventionen och Klusterkonventionen. Enligt *Landmine Monitor* har exempelvis minst 44 statsparter angett att de inte skulle delta i planering eller genomförande av verksamhet kopplad till användningen av truppminor inom ramen för gemensamma militära operationer med en stat som inte är part till konventionen.[17] Minst 33 stater har förbjudit transit av truppminor genom sitt territorium eller att andra stater lagrar truppminor där.[18] *Landmine Monitor* och Human Rights Watch har dessutom konstaterat att det finns en ”allmän, om än informell, uppfattning” om att andra aktiviteter som är förbjudna vid gemensamma militära operationer omfattar att tillhandahålla säkerhet, lagring eller transport för truppminor.[19]

Promemorian analyserar praxis i flera statsparter som utgör relevanta förebilder för Sverige, på grund av deras eget deltagande i gemensamma militära operationer eller deras geografiska närhet. I vissa, men inte alla, fall skiljer sig dessa staters ståndpunkter från promemorians föreslagna tolkning av vad Sverige bör tillåta enligt Ottawakonventionen.
Kanada har, liksom Sverige, uttryckt en önskan att skydda sin militära personal från straffansvar.[20] Trots detta har landet förklarat att dess styrkor inte får delta i användningen av eller planeringen för användning av truppminor inom ramen för gemensamma militära operationer, även när kanadensisk personal ingår i en multinationell styrka eller står under utländskt befäl.[21] Därtill får gemensamma styrkor inte använda truppminor när Kanada har befälet.[22] Storbritannien och Danmark har på liknande sätt klargjort att deras styrkor vid gemensamma militära operationer inte får delta i planering tillsammans med andra för användning av truppminor.[23] Storbritannien har dessutom förbjudit sina styrkor att tillhandahålla säkerhet eller transport för sådana vapen och klargjort att brittiska styrkor inte lagligen får dra nytta av truppminor som lagts ut av en annan aktör.[24]

---

[17] International Campaign to Ban Landmines, *Landmine Monitor 2010*, https://icblcmc.org/assets/reports/full/Landmine_Monitor_2010_lowres.pdf (hämtad 5 november 2026), s. 10. Nyare utgåvor av *Landmine Monitor* har inte längre uppdaterat siffrorna i detta avsnitt.
[18] Ibid.
[19] Human Rights Watch, *”The Prohibition on Assistance in the Mine Ban Treaty (Article 1)”*, Landmine Monitor Fact Sheet, maj 2009, , https://archives2.the-monitor.org/media/1418393/Assistance_Articleplus1_Mayplus09.pdf (hämtad 5 november 2026).
[20] International Campaign to Ban Landmines, *Landmine Monitor 2000*, augusti 2000, https://icblcmc.org/assets/reports/full/lmmon2k.pdf (hämtad 5 november 2026), s. 244.
[21] International Campaign to Ban Landmines, *Landmine Monitor 2001*, augusti 2001, https://icblcmc.org/assets/reports/Landmine-Monitors/2001-Full-Report.pdf (hämtad 5 november 2026) s. 294.
[22] Ibid.
[23] Human Rights Watch, “The Prohibition on Assistance in the Mine Ban Treaty (Article 1)”; International Campaign to Ban Landmines, *Landmine Monitor 2002*, augusti 2002, https://icblcmc.org/assets/reports/Landmine-Monitors/2002-Full-Report.pdf (hämtad 5 november 2026), s. 18.
[24] Human Rights Watch, “The Prohibition on Assistance in the Mine Ban Treaty (Article 1).”

De aktiviteter som nämns i promemorian går även längre än majoritetsuppfattningen om vad som är tillåtet enligt Klusterkonventionen. Enligt *Cluster Munition Monitor* har minst 38 statsparter och signatärstater uttryckt uppfattningen att artikel 21.3 inte tillåter stater att undandra sig sin skyldighet enligt artikel 1 att förbjuda medhjälp till förbjudna handlingar. Minst 34 statsparter och signatärstater har dessutom förklarat att transit och utländsk lagring är förbjudna enligt konventionen.[25]

Obehövliga och ineffektiva lagändringar (föreslagna 22 kap. 6 b och 6 d §§ brottsbalken)

Human Rights Watch anser att de föreslagna vittgående lagändringarna och den föreslagna tolkningen inte är nödvändiga för att uppnå de mål som anges i promemorian. För det första är det allmänt accepterat, och promemorian medger själv, att konventionerna tillåter en stats ”blotta deltagande” i gemensamma militära operationer med stater som inte är parter.[26] Sex stater avgav tolkningsförklaringar när de ratificerade eller anslöt sig till Ottawakonventionen för att uttryckligen klargöra sin ståndpunkt, och andra stater, däribland Sverige, har framfört liknande uppfattningar i nationella uttalanden.[27] Artikel 21 i Klusterkonventionen lämnar inget tvivel om att ett sådant deltagande är tillåtet. Följaktligen förbjuder varken konventionerna eller nuvarande svensk lag Sveriges deltagande i gemensamma militära operationer som exempelvis *Forward Land Forces* (FLF) Lettland, FLF Finland eller operationer inom Nato.

För det andra kan soldater endast hållas straffrättsligt ansvariga om de har kännedom om sin medhjälp till en förbjuden gärning. Brottsbalken bygger på att gärningar endast utgör brott om de har ”begåtts uppsåtligen,” och promemorian bekräftar att denna princip gäller även för brott som rör [28]truppminor.[29] Enligt svensk rätt finns tre former av uppsåt: avsiktsuppsåt, insiktsuppsåt och likgiltighetsuppsåt. Även den lägsta graden av uppsåt förutsätter att gärningspersonen haft viss kännedom om omständigheterna.[30] Enligt en tolkning av likgiltighetsuppsåt ska den tilltalade ha förutsett följden som rimligt sannolik och accepterat den. Vid denna eller högre grad av uppsåt bör militär personal kunna skydda sig mot ansvar genom att avstå från eller vägra delta i

[25] Cluster Munition Coalition, *Cluster Munition Monitor 2026*, s. 48–49.
[26] Human Rights Watch, “The Prohibition on Assistance in the Mine Ban Treaty (Article 1)”; Stuart Casey-Maslen, “Article 1—General Obligations”, i *The Anti-Personnel Mine Ban Convention: A Commentary*, 3 uppl. (Oxford: Oxford University Press, 2023), s. 76–77; Torfinn Rislaa Arntsen, “Article 21. Relations with States Not Party to this Convention,” i *The Convention on Cluster Munitions: A Commentary*, red. Gro Nystuen och Stuart Casey-Maslen (Oxford: Oxford University Press, 2010), s. 595-596.
[27] “Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction”, United Nations Treaty Collection, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?chapter=26&clang=_en&mtdsg_no=XXVI-5&src=TREATY#EndDec (hämtad 4 november 2026).
[28] Brottsbalk (1962:700), 1 kap. 2 §; “En översyn av brotten”, s. 34.
[29] Ebba Lekvall och Dennis Martinsson, “The *Mens Rea* Element of Intent in the Context of International Criminal Trials in Sweden”, *Scandinavian Studies in Law*, vol. 66 (2020), https://www.open-access.bcu.ac.uk/11832/1/PUBLISHED%20VERSION.pdf, s. 105.
[30] Ibid., s. 103.

förbjuden verksamhet så snart den blir medveten om den. Om personal exempelvis får kännedom om att allierade som inte är parter avser att använda truppminor eller klusterammunition bör den motverka sådan användning och därefter omedelbart lämna all planering av operationen om användningen ändå kommer att genomföras. Bekymmer om oförutsebart straffansvar är därför överskattade.

Slutligen skapar den föreslagna lagändringen inte i sig den rättsliga tydlighet som eftersträvas, och promemorians analys undanröjer inte osäkerhet. Den föreslagna lydelsen tillåter exempelvis ”användning” som inte utgör utläggning av truppminor eller avfyrning av klusterammunition, men författningskommentaren förtydligar inte vad sådan användning faktiskt skulle innebära. Den anger endast att användning inte omfattar att dra nytta av truppminor som lagts ut eller klusterammunition som använts av någon annan. Därtill går promemorians analys längre än lagförslaget genom att skapa ytterligare undantag från förbudet mot medhjälp, vilket riskerar att skapa förvirring. Snarare än att lösa tolkningsfrågorna anger promemorian att vad som ska anses utgöra betydande medverkan och därmed otillåten medverkan ”får ytterst avgöras i rättstillämpningen utifrån omständigheterna i det enskilda fallet”.[31]

Dubbel straffbarhet (2 kap. 4–5 §§ brottsbalken)

Den tredje större förändringen som föreslås i promemorian gäller domsrätt. Human Rights Watch motsätter sig inte denna förändring, förutsatt att nuvarande undantag kvarstår.

Promemorian föreslår att krav på dubbel straffbarhet ska införas för brotten olovlig befattning med minor och olovlig befattning med klusterammunition. Enligt principen om dubbel straffbarhet är svenska domstolar endast behöriga om gärningen också är straffbar på den plats där den begicks. Även om detta i vissa avseenden begränsar svensk domsrätt innehåller bestämmelsen flera undantag, bland annat för medlemmar av Försvarsmakten och personer som är anställda av svenska myndigheter för att delta i en internationell militär insats eller i internationell civil krishantering. Författningskommentaren klargör att dessa undantag inte påverkas av de föreslagna ändringarna och även fortsättningsvis gäller för brott relaterade till truppminor och klusterammunition. Human Rights Watch anser det vara av avgörande betydelse att den nuvarande förståelsen på denna punkt bibehålls om Sverige genomför de föreslagna ändringarna av domsrätten.

Rekommendationer

För att bemöta dessa farhågor, samtidigt som hänsyn tas till de mål som anges i promemorian, rekommenderar Human Rights Watch att Sverige:

[31] “En översyn av brotten”, s. 54.

- Behåller den nuvarande lydelsen i 22 kap. 6 b § tredje stycket brottsbalken, som överensstämmer med Ottawakonventionen.
- Ändrar 22 kap. 6 b § första stycket på det sätt som föreslås i promemorian, det vill säga ersätter ”innehar” med ”lagrar” och ”bibehåller” för att bättre återspegla Ottawakonventionens terminologi.
- Behåller sin nuvarande lagstiftning för genomförandet av Klusterkonventionen, *eller* antar den föreslagna 22 kap. 6 d § brottsbalken *med undantag för* tredje och fjärde styckena. Dessa stycken bör ersättas med en bestämmelse baserad på 22 kap. 6 b § tredje stycket brottsbalken och få följande lydelse:*”Sådan befattning med klusterammunition som är tillåten enligt den konvention som avses i andra stycket utgör inte brott.”*
- Säkerställer, om de föreslagna ändringarna av domsrätten genomförs, att kravet på dubbel straffbarhet inte gäller för brott som rör truppminor och klusterammunition när gärningen begås av den som tillhör Försvarsmakten eller av personer anställda av svenska myndigheter för att delta i internationella militära insatser eller i internationell civil krishantering, såsom anges i nuvarande 2 kap. 5 § andra stycket brottsbalken.

För att förtydliga sin uppfattning om rättsläget skulle Sverige dessutom kunna:

- Avge en tolkningsförklaring och/eller anta ändringar av 22 kap. 6 b § brottsbalken samt nuvarande eller ändrad lagstiftning om klusterammunition som uttryckligen klargör att ”blott deltagande” i gemensamma militära operationer är tillåtet. Sverige skulle kunna hämta vägledning från lagstiftning och tolkningsförklaringar från andra stater, till exempel Kanada och Storbritannien avseende Ottawakonventionen[32] samt Nya Zeeland och Norge avseende Klusterkonventionen.[33]

[32] Till exempel angav Kanada vid ratificeringen följande förklaring: “It is the understanding of the Government of Canada that, in the context of operations, exercises or other military activity sanctioned by the United Nations or otherwise conducted in accordance with international law, the mere participation by the Canadian Forces, or individual Canadians, in operations, exercises or other military activity conducted in combination with the armed forces of States not party to the Convention which engage in activity prohibited under the Convention would not, by itself, be considered to be assistance, encouragement or inducement in accordance with the meaning of those terms in article 1, paragraph 1(c).” Storbritannien angav vid ratificeringen följande förklaring: “It is the understanding of the Government of the United Kingdom that the mere participation in the planning or execution of operations, exercises or other military activity by the United Kingdom’s Armed Forces, or individual United Kingdom nationals, conducted in combination with the armed forces of States not party to the [said Convention], which engage in activity prohibited under that Convention, is not, by itself, assistance, encouragement or inducement for the purposes of Article 1, paragraph (c) of the Convention.” United Nations Treaty Collection, “Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction”, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?chapter=26&clang=_en&mtdsg_no=XXVI-5&src=TREATY#EndDec (hämtad 4 november 2026).

[33] Nya Zeelands lagstiftning innehåller följande bestämmelse: “A member of the Armed Forces does not commit an offence against section 10(1) merely by engaging, in the course of his or her duties, in operations, exercises, or other military activities with the armed forces of a State that is not a party to the Convention and that has the capability to engage in conduct prohibited by section 10(1).” Norges analys av sin lagstiftning anger: “Article 21 also confirms that States Parties may participate in military cooperation and military operations with States not party to the

- I promemorians författningskommentar eller i något annat lämpligt sammanhang tydliggöra betydelsen av uppsåtskravet som ett sätt att säkerställa förutsebarhet i det straffrättsliga ansvaret för militär personal.

Detta remissvar är skrivet av Bonnie Docherty, seniorrådgivare vid Crisis, Conflict & Arms Division.

Måns Molander
Nordenchef Human Rights Watch

Convention that might engage in activities prohibited to a State Party. The exemption for military cooperation does not authorise the States Parties to engage in activities prohibited by the Convention." Human Rights Watch och IHRC, *Staying Strong: Key Components and Positive Precedent for Convention on Cluster Munitions Legislation*.